

Ιοντισμός οξέων – βάσεων

Ισχύς ηλεκτρολυτών (ΓΕΝΙΚΑ)

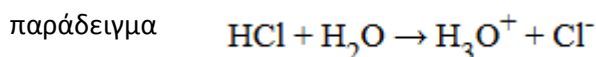
Με τον όρο **ισχύς ηλεκτρολυτών** εκφράζεται η ικανότητα που έχουν αυτοί να δίστανται ή να ιοντίζονται πλήρως ή μερικώς.

- Αν η αντίδραση ιοντισμού είναι σχεδόν πλήρης, ο ηλεκτρολύτης χαρακτηρίζεται ισχυρός. Αν είναι μερικός τότε χαρακτηρίζεται μετρίως ισχυρός, ασθενής.
- Οι ιοντικές ενώσεις δίστανται πλήρως.
- Ο **βαθμός ιοντισμού** αποτελεί μέτρο της ισχύος των ηλεκτρολυτών, κάτω από ορισμένες συνθήκες.
- Πιο ασφαλής έκφραση της ισχύος των ηλεκτρολυτών είναι η **σταθερά ιοντισμού** (k_a , k_b) της οποίας η τιμή σε αραιά διαλύματα είναι ανεξάρτητη της συγκέντρωσης του ηλεκτρολύτη και της επίδρασης κοινού ιόντος...

Βαθμός ιοντισμού

Ο βαθμός ιοντισμού ενός ηλεκτρολύτη (α) ορίζεται ως το πηλίκο του αριθμού των mol που ιοντίζονται προς το συνολικό αριθμό των mol του ηλεκτρολύτη και εκφράζει την απόδοση της αντίδρασης ιοντισμού του ηλεκτρολύτη στο διαλύτη (νερό).

α. Για ισχυρούς ηλεκτρολύτες $\alpha=1$

Οι αντιδράσεις ιοντισμού των ισχυρών ηλεκτρολυτών είναι μονόδρομες.

Ισχυρά οξέα είναι τα : HCl , HBr , HI , HNO_3 , HClO_4 και H_2SO_4 (στην πρώτη βαθμίδα ιοντισμού του).

β. Για ασθενείς ηλεκτρολύτες $0 < \alpha < 1$

Παραδείγματα ιοντισμού ασθενών μονοπρωτικών ηλεκτρολυτών (αμφίδρομες αντιδράσεις!)

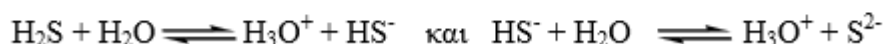

$6,6 \cdot 10^{-4}$	HF	F ⁻	$1,5 \cdot 10^{-11}$
---------------------	----	----------------	----------------------

Το HF είναι ένα ασθενές οξύ και η συζυγής του βάση ιδιαίτερα ασθενής, οπότε μπορούμε να γράφουμε:

- γ. **Διπρωτικά** ονομάζονται τα οξέα που ιοντίζονται σε δύο βήματα, π.χ. το H_2S ιοντίζεται σύμφωνα με το σχήμα:

- δ. Με ανάλογο σκεπτικό τα **τριπρωτικά** οξέα, όπως είναι το H_3PO_4 ιοντίζονται σε τρία στάδια.

- ε. Οι βάσεις που δεν ιοντίζονται πλήρως στο H_2O ονομάζονται ασθενείς. Για παράδειγμα φέρνουμε την αμμωνία NH_3 .

Στην οικογένεια των ασθενών βάσεων ανήκουν και οι αμίνες RNH_2 , ...

στ. Στις αντιδράσεις ιοντισμού, η ισορροπία είναι μετατοπισμένη προς τη κατεύθυνση του ασθενέστερου οξέος ή της ασθενέστερης βάσης

ζ. Ο βαθμός ιοντισμού ($\alpha = n_i/n_o$) εξαρτάται:

- Φύση ηλεκτρολύτη (μοριακή δομή)
- Φύση διαλύτη (το CH_3COOH είναι ισχυρό οξύ σε υγρή αμμωνία και ασθενές σε H_2O !)
- Θερμοκρασία (αν $T \uparrow$ τότε $\alpha \uparrow$)
- Συγκέντρωση (αν $C \uparrow$ τότε $\alpha \downarrow$)
- Παρουσία κοινού ιόντος

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Γιατί η ισχύς εξαρτάται από τον διαλύτη;

Για να δώσει το οξύ ένα H^+ , απαιτείται η παρουσία κάποιας βάσης. Έτσι όμως η ισχύς ενός οξέος θα καθορίζεται και από τη βάση αναφοράς δηλ από τον διαλύτη.

Στη περίπτωση υδατικού δ/τος ρόλο βάσης «παίζει» το νερό. Επομένως ένα οξύ είναι ισχυρό, όταν η θέση ισορροπίας της αντίδρασης του οξέος με το νερό (ιοντισμός), είναι μετατοπισμένη δεξιά.

Γιατί η ισχύς εξαρτάται από την θερμοκρασία;

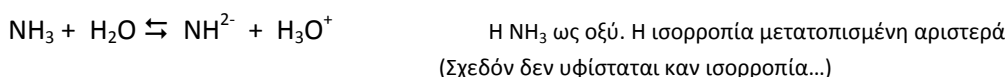
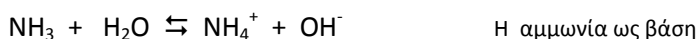
Οι αντιδράσεις ιοντισμού είναι ενδόθερμες. Αυτό σημαίνει ότι με την αύξηση της θερμοκρασίας η αντίδραση «κινείται» δεξιά, κι αυτό σημαίνει ότι αυξάνεται η ισχύς του οξέος ή της βάσης.

ΔΕΙΤΕ ΚΑΙ ΑΥΤΟ! Το OH^- είναι ιδιαίτερα ασθενές οξύ. Επομένως η συζυγής του βάση O^{2-} είναι ιδιαίτερα ισχυρή και επομένως η αντίδραση $\text{O}^{2-} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow 2\text{HO}^-$, είναι μονόδρομη που σημαίνει $\alpha=1$.

ΑΜΦΟΛΥΤΕΣ! Να γράψετε τη συζυγή βάση και το συζυγές οξύ της αμμωνίας.

- Προσθέτω στο μόριο της αμμωνίας ένα πρωτόνιο και βρίσκω το συζυγές οξύ αυτής NH_4^+
- Θεωρώ ότι είναι οξύ (ασθενέστατο) και 'αφαιρώ' –μέσω ιοντισμού, ένα πρωτόνιο οπότε η συζυγής αυτής βάση είναι το ιόν NH_2^- (Ισχυρότατη)

Επομένως οι αντιδράσεις ιοντισμού με το νερό των προαναφερόμενων ιόντων, έχουν ως εξής:

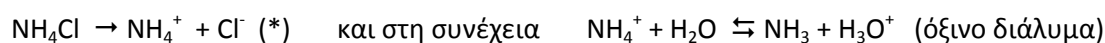

Και

Ας είμαστε προσεκτικοί για το «ποιες είναι οι ισχυρές βάσεις». Η θεωρία των Bronsted-Lowry επιβάλλει στην οικογένεια και ιόντα όπως τα RO^- , R^- , NH_2^- , O^{2-} , ... προερχόμενα από ασθενέστατα οξέα ROH , RH , NH_3 , OH^- ...

Σε μια ποσότητα νερού (διαλύτης) προσθέτουμε NH_4Cl . Τι θα συμβεί ιοντικά;

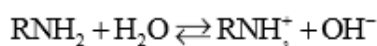

(*) Τα ιόντα του Cl^- δεν ιοντίζονται... (γιατί;)

$5,6 \cdot 10^{-10}$	NH_4^+	NH_3	$1,8 \cdot 10^{-5}$
----------------------	-----------------	---------------	---------------------

Στο παράδειγμά μας, το ιόν του αμμωνίου είναι ένα ασθενές οξύ, οπότε σε υδατικό περιβάλλον θα εκφράσει αυτό του το χαρακτηριστικό!

Να γράψετε τις αντιδράσεις ιοντισμού των αμινών RNH_2

Σας θυμίζει κάπως την αμμωνία;
Σε εμένα, ΝΑΙ!